Malmö stad
Stadskontoret

Tjänsteskrivelse

Datum
2025-05-26
Vår referens
Lovisa Hansson
stadsjurist
Louise Lagerlund
Stadsjurist

Remiss Klimat- och näringslivsdepartementet - Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet och hemställan från Konkurrensverket om företagskoncentrationer (2025:22)

STK-2025-563

Sammanfattning

Malmö stad har fått möjlighet att yttra sig över förslagen och materialet i betänkandet Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet och hemställan från Konkurrensverket om företagskoncentrationer (SOU 2025:22).

Förslagen har internremitterats till fritidsnämnden, kulturnämnden, servicenämnden och tekniska nämnden. Tekniska nämndens ordförande har meddelat att nämnden avstår från att yttra sig.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Klimat- och näringslivsdepartementet.

Beslutsunderlag

- Remiss Klimat- och näringslivsdepartementet - Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet och hemställan från Konkurrensverket om företagskoncentrationer (SOU 2025:22)
- Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet (SOU 2025:22)
- Hemställan om ändringar i konkurrenslagens (2008:579) bestämmelser om företagskoncentrationer
- Bilaga 1 Promemoria med förslag till ändringar i konkurrensläge
- Bilaga 2 Promemoria med förslag till ändringar i konkurrensläge

- Tekniska nämnden avstår från yttrande
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 250526 Remiss Klimat- och näringslivsdepartementet - Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet och hemställan från Konkurrensverket om företagskoncentrationer
- Kulturnämnden beslut 250423 § 46
- Remissvar kulturnämnden
- Remissvar servicenämnden
- Fritidsnämnden delegationsbeslut 250507
- Remissvar fritidsnämnden

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-06-02
Kommunstyrelsen 2025-06-04

Beslutet skickas till

Klimat- och näringslivsdepartementet
Fritidsnämnden

Kulturnämnden

Servicenämnden

Tekniska nämnden

Stadskontoret, avdelningen för intern ledning och stöd
Stadskontorets handläggare

Ärendet

Bakgrund

Malmö stad har fått möjlighet att yttra sig över förslagen och materialet i betänkandet Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet och hemställan från Konkurrensverket om företagskoncentrationer (2025:22).

Utredningens uppdrag kan delas i tre delar:

1. Bör ett nytt, bredare konkurrensverktyg för Konkurrensverket införas i svensk rätt?
2. Bör det införas en informationsplikt för företagskoncentrationer som i dag inte omfattas av anmälningsplikt?
3. Kan reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet effektiviseras?

Utredningens förslag kan i sak sedan delas i fyra delar:

1. Utredningar om konkurrensfrämjande åtgärder (kapitel 4)

Konkurrensverket föreslås få rätt att rikta konkurrensfrämjande åtgärder mot företag på marknader i syfte att undanröja hinder för konkurrensen.

2. Informationsplikt för företagskoncentrationer (kapitel 5),

Konkurrensverket föreslås få befogenhet att ålägga ett företag en informationsplikt om vissa företagskoncentrationer som i dag inte omfattas av anmälningsplikt avseende bland annat uppgift om parterna i koncentrationen, en beskrivning av koncentrationen samt tidpunkten för dess genomförande.

3. Ny lag om offentlig säljverksamhet (kapitel 6)

Se mer om denna nedan.

4. Utredningsskadeavgift (kapitel 7)

Konkurrensverket föreslås få möjlighet att besluta om utredningsskadeavgift vid undersökningar av företagskoncentrationer av hänsyn till intresset av en effektiv handläggning.

Kommunen berörs främst av utredningens förslag om en ny lag om offentlig säljverksamhet (nedan kallad LOS). Utredningen bedömer att övriga delar av förslagen inte får några egentliga konsekvenser för kommuner och regioner. Stadskontoret kommer därför att begränsa sitt yttrande till de delar av utredningen som rör förslaget om införande av LOS.

<u>Ny lag om offentlig säljverksamhet (LOS)</u>

Enligt den nuvarande regeln i konkurrenslagen får staten, en kommun eller en region förbjudas att i en säljverksamhet tillämpa ett visst förfarande om det snedvrider, eller är ägnat att snedvrida, förutsättningarna för en effektiv konkurrens på marknaden, eller hämmar, eller är ägnat att hämma, förekomsten eller utvecklingen av en sådan konkurrens. En kommun eller en region – men inte staten – får förbjudas att bedriva en viss säljverksamhet i fall som snedvrider konkurrensen, dock inte om verksamheten är förenlig med lag.

Utredningens uppgift har varit att analysera hur bestämmelserna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet skulle kunna utformas på ett mer ändamålsenligt sätt för att motverka konkurrensbegränsande beteenden av offentliga aktörer på lokala marknader, liksom att analysera om verksamhetsförbud bör kunna meddelas även mot statliga aktörer.

Utredningen konstaterar bland annat att ärenden som gäller konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet kräver omfattande utredningsresurser från Konkurrensverkets sida och att de kontakter som utredningen haft med näringslivet respektive offentliga aktörer visar att det från näringslivets sida, särskilt bland små- och mellanstora företag, finns ett utbrett missnöje med hur det nuvarande regelverket fungerar. Utredningens slutsats är därför att reglerna om offentlig säljverksamhet bör genomgå en genomgripande förändring för att bättre motsvara samhällets behov och att man bör vända på perspektivet och utgå från att enskilda företag, hur liten den lokala marknaden än är, påverkas av offentlig säljverksamhet av varor och tjänster.

Utredningens förslag är att det fortsättningsvis ska vara förbjudet för en offentlig aktör att bedriva en säljverksamhet, eller att i en säljverksamhet tillämpa ett förfarande, som på ett otillbörligt sätt påverkar eller är ägnat att påverka möjligheterna för privata aktörer att bedriva verksamhet på marknaden. Förbudet ska dock inte gälla en säljverksamhet eller ett förfarande som är försvarbart från allmän synpunkt.

Prövningen av om en verksamhet eller ett förfarande är förbjudet föreslås göras i två steg. I steg ett prövas om verksamheten eller förfarandet otillbörligt påverkar eller är ägnat att påverka möjligheterna för privata aktörer att bedriva verksamhet på marknaden. Om så är fallet är verksamheten eller förfarandet som utgångspunkt förbjuden. I steg två prövas om förfarandet eller verksamheten är försvarbart från allmän synpunkt. Om så är fallet är förfarandet eller verksamheten inte förbjuden. Utredningen föreslår även att tillämpningsområdet för reglerna utvidgas så att statliga aktörer behandlas på samma sätt som kommunala och regionala aktörer, det vill säga att en säljverksamhet som inte är en direkt följd av ett riksdagsbeslut bör kunna omfattas av förbudet mot offentlig säljverksamhet.

För att öka reglernas genomslag och effektivitet föreslår utredningen vidare att staten, en kommun och en region vart fjärde år måste utvärdera hur dess säljverksamheter förhåller sig till förbudet och att resultatet av utvärderingen ska dokumenteras.

Därutöver föreslår utredningen att offentliga aktörer som bedriver säljverksamhet varje år ska upprätta en särskild redovisning över säljverksamheten, om inte detta redan följer av särskilda föreskrifter. I redovisningen ska säljverksamhetens organisation och finansiering beskrivas, intäkter och kostnader i säljverksamheten redovisas skilt från intäkter och kostnader i annan verksamhet, och de principer och metoder som tillämpas för beräkning och fördelning av intäkter och kostnader för olika verksamheter anges.

Konkurrensverket föreslås utöva tillsyn över LOS och besluta om lagens tillämpning i första instans. Konkurrensverket ska härvid ha tillgång till samtliga de utrednings- och påtryckningsbefogenheter som verket normalt har, med undantag från möjlighet att

genomföra platsundersökning och besluta om utredningsskadeavgift. Konkurrensverket föreslås kunna meddela en offentlig aktör ett föreläggande om att upphöra med en överträdelse av förbudet mot otillbörlig offentlig säljverksamhet. Föreläggandet får innefatta de beteendemässiga eller strukturella åtgärder som är nödvändiga för att överträdelsen ska upphöra. Vid valet mellan åtgärder som är lika effektiva ska den åtgärd väljas som är minst betungande för den offentlige aktören. Föreläggandet ska gälla omedelbart om inte något annat beslutas. Besluten får förenas med vite. Konkurrensverket får också godta åtaganden från offentliga aktörer. Därutöver föreslår utredningen även att uppgiftslämnares identitet bör kunna skyddas genom sekretess.

För att garantera reglernas efterlevnad föreslås Konkurrensverket och ytterst domstolarna få möjlighet att utfärda sanktioner mot offentliga aktörer som överträtt förbudet. Konkurrensverket föreslås därför kunna besluta om en särskild marknadsstörningsavgift på högst 20 miljoner kronor då en offentlig aktör eller någon som handlar på dennes vägnar uppsåtligen eller av oaktsamhet har överträtt förbudet mot otillbörlig offentlig säljverksamhet. Konkurrensverkets beslut om förelägganden om utredningsåtgärder, om att upphöra med överträdelser, att återkalla ett beslut om att godta ett åtagande samt om marknadsstörningsavgift enligt LOS ska kunna överklagas.

En nyordning som utredningen föreslår är att överklaganden av beslut om offentlig säljverksamhet ska prövas av allmän förvaltningsdomstol, alltså förvaltningsrätt, kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen som sista instans i stället för patent- och marknadsdomstolarna. Skälet bakom den föreslagna ordningen är att tyngdpunkten i ärenden om konkurrensbegränsande säljverksamhet främst kommer att gälla i vilken utsträckning den offentliga aktörens agerande har stöd i lag, föreskrifter eller, i förekommande fall, ligger inom ramen för den kommunala kompetensen samt om verksamheten är försvarbar ur allmän synpunkt. För en sådan prövning framstår de allmänna förvaltningsdomstolarna som bäst lämpade.

Utredningen föreslår att den nya lagen om offentlig säljverksamhet och den nya förordningen om offentlig säljverksamhet ska träda i kraft den 1 augusti 2026.

Betänkandet har internremitterats till fritidsnämnden, kulturnämnden, servicenämnden och tekniska nämnden. Tekniska nämndens ordförande har meddelat att nämnden avstår från att yttra sig.

Nämnderna har sammanfattningsvis anfört nedanstående. Vad nämnderna i övrigt har anfört framgår av respektive nämnds yttrande, se bifogat beslutsunderlag.

Fritidsnämndens synpunkter

Fritidsnämnden menar att den föreslagna regleringen i vissa delar är otydlig, vilket riskerar att innebära en rättsosäkerhet samt att skapa tillämpningsbekymmer. Därutöver

bedömer fritidsnämnden att förslagen ytterst kan resultera i ett minskat utbud och en försämrad konkurrens. Fritidsnämnden menar att Konkurrensverket enligt förslaget ges för stort inflytande över att bedöma vad som utgör kommunal kompetens och att förslaget innebär en betydande bevisbörda för kommunerna som fritidsnämnden är negativt inställd till. Fritidsnämnden är även negativt till förslaget om marknadsstörningsavgift.

Darko Simic (M) reserverade sig mot fritidsnämndens beslut.

Kulturnämndens synpunkter

Kulturnämnden ställer sig negativ till föreslagen lagändring även om kulturnämnden välkomnar en översyn av konkurrensprincipen i offentlig verksamhet. Det är dock av yttersta vikt att beakta kultursektorns särskilda förutsättningar och den roll kulturnämnden som offentlig aktör spelar för att främja exempelvis kulturell mångfald, tillgänglighet och yttrandefrihet. Kulturnämnden anser att försäljningen idag redan är begränsad enligt den nuvarande regeln i konkurrenslagen och nämnden ser inte att utredningen påvisar tillräckliga behov av att ytterligare begränsa detta.

Den kulturverksamhet som bedrivs av kulturnämnden – såsom bibliotek, konsthall och andra publika institutioner – har inte ett kommersiellt syfte utan utgår från kulturpolitiska mål. Verksamheterna syftar till att främja demokrati, yttrandefrihet, delaktighet, och tillgång till konst och kultur för hela befolkningen, oberoende av socioekonomisk bakgrund. Att tillämpa konkurrensprincipen strikt kan riskera att urholka dessa grundläggande kulturpolitiska mål.

Servicenämndens synpunkter

Utredningen föreslår ytterligare inskränkningar för offentlig säljverksamhet samt mer omfattande krav på redovisning och dokumentation. Servicenämnden anser att denna del av lagförslaget undergräver offentliga aktörers möjligheter att bedriva verksamhet som är till nytta för allmänheten, och bör avstyrkas.

Servicenämnden bedömer att förslaget om särskild redovisning kan ha stor negativ påverkan på möjligheten att driva elevcaféer i kommunal regi, i de fall elevcaféer anses försvarbara ur allmän synpunkt samt inte anses vara av mindre omfattning.

Servicenämnden anser att förslagen om tillsyn och åtgärder samt om marknadsstörningsavgift bör förtydligas.

Servicenämnden tillstyrker förslaget att sekretess ska gälla för uppgifter som kan avslöja identiteten på den som har gjort en anmälan om överträdelse av lagen.

Haqvin Svensson (M) anmälde att Moderaterna reserverade sig muntligen mot beslutet.

Banesa Martinez (V) anmälde ett särskilt yttrande.

Stadskontorets bedömning

Stadskontoret förordar att kommunstyrelsen som sitt svar i ärendet åberopar av stadskontoret upprättat förslag till yttrande i vilket nämndernas yttranden har beaktats.

Ansvariga

Jonas Rosenkvist Avdelningschef
Andreas Norbrant Stadsdirektör